

Motion till riksdagen 2005/06:U331

av **Ingegerd Saarinen m.fl. (mp)**

Klimattullar

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Sverige skall driva i EU att EU skall införa klimattullar på länder som inte ratificerar Kyotoprotokollet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en utredning av hur en gränsjusterad koldioxidskatt skulle kunna utformas för att vara förenlig med EU:s och WTO:s regler.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Sverige skall verka för att frågan om rätt till klimattullar tas upp i Kyotoförhandlingarna.

Klimatet förändras

Det är känt sedan länge att ovanligt och extremt väder kommer att bli allt vanligare när klimatförändringarna blir större. En ny studie visar också att antalet starka tropiska orkaner nästan har fördubblats de senaste decennierna.

Under sommaren 2005 har det varit väderkatastrofer i många länder. I norra Sverige var det översvämningar i mitten av juni. De följdes av värmebölja. Sedan blev det häftiga skyfall.

I Sydeuropa fortsatte den svåra torkan. Flera områden i Portugal, Spanien och Grekland fick inte en droppe regn. Mellaneuropa drabbades däremot av svåra översvämningar.

Orkanen Ophelia orsakade i augusti översvämningar och strömlöshet i sydöstra USA, strax därefter orsakade två på varandra tätt följande orkaner förödelse i New Orleans och dess närhet.

Fel! Okänt namn på

En aktiv klimatpolitik är angelägen

USA:s president Bush har äntligen medgivit att människan orsakar klimatstörningar och att detta är ett globalt problem. Men USA vägrar fortfarande ratificera och delta i det globala klimatsamarbetet i Kyotoprotokollet. Den energipolitik som nu behandlas i kongressen ger omfattande stöd till energiindustrin och lär om något försvåra situationen. Ett tiotal stater i USA har trots detta kommit mer eller mindre långt i sina avsikter att starta klimathandel.

Behovet av att hejda klimatförändringarna blir tydligt för allt fler. Att Sverige och EU trycker på för att få en effektiv internationell klimatpolitik är givetvis oerhört viktigt, men åtgärder på hemmaplan behövs för att ge trovärdighet i detta arbete.

Klimat och konkurrenskraft

Samtidigt har USA nu lanserat ett klimatpolitiskt samarbete tillsammans med andra länder som Australien, Indien och Kina. Vid presentation av det nya initiativet betonade USA:s handelsföreträdare Robert Zoelick att det ska ses som ett komplement, inte ett alternativ, till Kyotoavtalet. Zoelick betonade också att det är viktigt att ge incitament till länder och företag att vidta klimatpolitiska åtgärder.

Som läget nu är har dessa länder och andra som inte ratificerat Kyotoprotokollet kortsiktiga fördelar av att de står utanför det globala klimatsamarbetet. Elintensiv industri har t.ex. lägre elkostnader. Även om det kan diskuteras om detta verkligen är en fördel eller nackdel för dem på längre sikt, används denna fördel av vissa krafter i EU som ett argument för att bromsa det klimatpolitiska arbetet här. Brist på resultat i EU används i sin tur av USA som ett försvar för den egna politiken. Vid presentationen av klimatinitiativet hävdade t.ex. amerikanerna att under George W. Bushs första tre år minskade USA:s klimatstörande utsläpp med 0,3 procent, samtidigt som utsläppen i EU ökade med 3,6 procent under samma period.

Även om det kan diskuteras hur mycket substans som ligger i konkurrenskraftsargumentet så har argumentet en dämpande effekt på företagens beredskap att ta på sig kostnader för utsläpps begränsningar. De rika länderna inom EU måste dock öka tempot i sitt klimatarbete. Det skulle vara mycket olyckligt både i ett svenskt, europeiskt och globalt perspektiv om EU i stället tappar tempo. Detta skulle bl.a. ge de bakåtsträvande krafterna i USA och andra länder mer vatten på sin kvarn.

Klimattullar en lösning

Ett sätt för EU att fortsätta ett offensivt klimatarbete utan att riskera att kortsiktigt försämra konkurrenskraften i Europa skulle vara att införa ett slags "klimattullar" som utjämnar den kortsiktiga konkurrens fördelen som vissa länders företag har av en ansvarslös klimatpolitik. Tullarna skulle till en början kunna riktas mot import av energiintensiva produkter från i-länder som inte deltar i Kyotoarbetet. Sådana klimattullar skulle också ha viktiga psykologiska effekter. De skulle stilla den överdrivna oron inom EU. De skulle skicka en signal till omvärlden om att EU tar klimatstörningarna på allvar. Och det skulle ge företag i i-länder som USA det incitament att acceptera en mer förnuftig klimatpolitik på hemmaplan som Zoelick efterlyser.

Klimattullar har den klara poängen att de skulle minska eventuella fördelar av en ansvarslös klimatpolitik och skapa en jämnare spelplan för företagen. Just en jämnare spelplan brukar efterlysas i internationella handelsdiskussioner. Ändå brukar det framföras att klimattullar inte skulle vara tillåtna enligt WTO-avtalet. Detta bygger på en missuppfattning. Det beror på hur tullarna utformas.

Man kan t.ex. tänka sig att EU fattar ett principbeslut att nästa gång man vidtar motåtgärder som respons på otillåtna handelsrestriktioner från ett i-land som inte ratificerat Kyotoprotokollet, ska dessa åtgärder riktas mot import av energiintensiva produkter. Under vissa förutsättningar ingår sådana motåtgärder i WTO:s regelverk.

En annan modell är s.k. gränskorrigerade klimatavgifter. De skulle fungera ungefär som nuvarande alkoholskatter i Sverige, där man slipper betala skatt på alkoholen när man t.ex. exporterar vodka, men betalar skatt på alkoholen man importerar. Enligt en studie som Kommerskollegium gav ut förra året är det möjligt att en sådan gränskorrigerad skulle accepteras av WTO. (Climate and Trade Rules – harmony or conflict, s. 66.)

Ett mer kontroversiellt förslag skulle vara en direkt klimatavgift som rakt av lades på importen av energiintensiva varor från i-länder utanför Kyoto-samarbetet. Även om en sådan avgift väl kan motiveras av att den skapar en möjlighet för en jämnare spelplan i ett EU med en mer progressiv klimatpolitik är det möjligt att den inte skulle vara förenlig med WTO:s regelverk.

Detta innebär i så fall att WTO:s regelverk motverkar klimatpolitiken. Detta strider mot avsikten från t.ex. Dohaöverenskommelsen om handel, att handelspolitiken och miljöpolitiken ska vara "ömsesidigt stödjande". Det är i så fall ett uttryck för att handelsreglerna behöver revideras.

Redan det förhållandet att en sådan diskussion tas upp på allvar kan ge en viktig signal. Det är viktigt att något lands regering driver frågan. Där har Sverige ett särskilt ansvar att förvalta efter den starka svenska insatsen för att rädda Kyotoavtalet under Sveriges EU-ordförandeskap. Miljöpartiet har tidigare motionerat om att den svenska regeringen ska arbeta för gränskorrigerade klimatavgifter. Det är dags för den svenska regeringen att öppet och aktivt driva att EU ska införa klimattullar och att driva frågan om gränskorrigerade klimatavgifter.

Fel! Okänt namn på

I slutet av november börjar nästa möte av parterna till Kyotoprotokollet. Inför det mötet bör Sverige ha klargjort sitt ställningstagande till förmån för klimattullar i någon form. Regeringen bör också verka för att frågan om en uttrycklig rätt för länder att använda lämpliga klimattullar väcks under klimatförhandlingarna, t.ex. av EU.

Stockholm den 4 oktober 2005

Ingegerd Saarinen (mp)

Yvonne Ruwaida (mp)

Helena Hillar Rosenqvist (mp)

Ulf Holm (mp)

Gustav Fridolin (mp)

Åsa Domeij (mp)